

1

Seidl József felvételei

2

harmadik és a negyedik kép mutatja a troli kezdeti szakaszát a külső Bécsi úton.

*

SILLÓ-SEIDL GYÖRGY

Gyermekkorom Óbudája

Filmrendező barátommal minap a tabáni parkban sétáltunk. Egyszer csak feltette nekem a kérdést:

— Emlékszel a Tabánra?

— Persze — válaszoltam, és emlékeim képtárából kivétítettem a földszintes, ütött-kopott házacskákat, melyeknek egy része az utca szintje alatt állott.

— Hát nem kár értük? Hová lett a romantika? — vetette fel barátom.

— Nem kár értük! Okos ember volt, aki lebontatta őket. Nedvesek voltak, noha az ivóvizet az utcáról kellett hozni; egy háznak egy toalettje volt. Patkányok, egerek csapatai kúsztak át az utcákon — hangzott véleményem.

— És Óbuda?

— Igen, Óbuda. Az más! Míg a Tabánt gyönyörűen beparkosították, mert nagy szüksége volt légtérre Budapestnek, addig Óbudán tömegsílik keletkeztek. Szörnyű kötömbök, a meghitt és a tabániaknál lényegesen jobb állapotban levő házacskák helyén.

*

Felidéztem magamban a múltat. Agysejtjeimet nem kellett nagyon megerőltetnem, mert támasz-

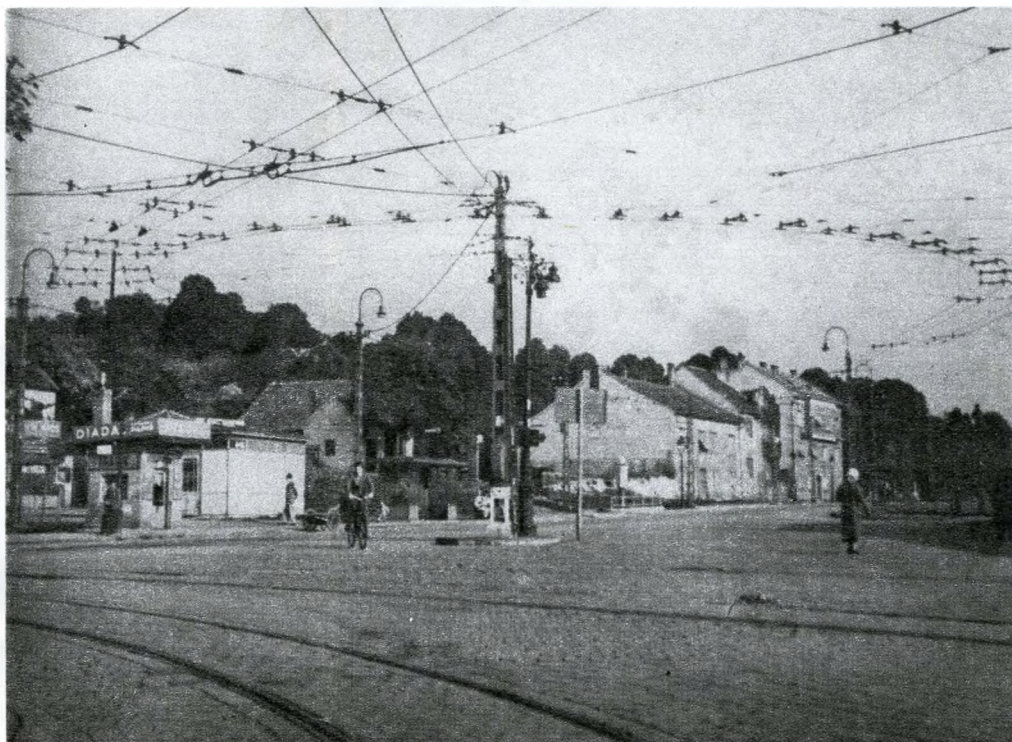
ként édesapám Óbudáról készült fényképsorozata rendelkezésemre állott. Csupán két csoportot ragadtam ki: a Bécsi út és a Vörösvári utca sarkát és az Árpád-híd óbudai hídfője körüli tájat. (A képek a 30-as évek derekán készültek. Nem nehéz azonosítani őket az emberek öltözködése alapján.) Egymás mellé helyeztem a fényképeket, és feltettem magamnak a kérdést: vajon feltámad-e bennem a nosztalgia, ha megpillantom a jól ismert, de lassan az emlékezetemből is eltűnő környékeket?

Egyes kép: A 72-es villamos veszi a kanyart a Vörösvári utca végétől a Bécsi út felé. A kép jobb oldalán fekvő házban laktam egészen 25 éves koromig. Így elég alkalmam nyílt rövidtávú futói képességem gyakori ellenőrzésére. Mikor kiléptem a kapun, és a villamos a képen látható módon éppen kiindult a megállóból, még fel tudtam ugrani rá. Ha azonban bekanyarodott a Bécsi útra, keresztül kellett vágtnom a sínek körvonalú lefutásán, vagyis metszeni a kört, túlfutni rajta, és bevárni a villamost, míg az a kanyart befejezi, és ott felugrani rá. Sohasem jutott eszembe, hogy valami baleset érhet. Nem is ért. A szerencse a bátrakat segíti.

Az emberek többnyire ünnepélyes öltözete a „sintelen” megállójánál vasárnap kora délutánra enged következtetni. Még a kávézás vagy a kvaterkázás előtt siettek ki az óbudai temetőbe. A

4

3

nultam csontozni, prádót készíteni, trancsfrozni. Egyszer, csuklósont darabolásakor az ujjam végét is hozzádaraboltam. Ebcson beforr. Ez volt Isten büntetése, mert a hittanórát blicceltem. Nem szeretttük a túlszigorú és beképzelt tanárt. Illemkönyvecskét szerkesztett, „Úriasan, finoman” címmel. Tőlünk megkövetelte, hogy aszerint viselkedjünk. Orrot nem fújhattunk, csak törülhettünk. Persze, hogy száz törülés nem ért föl egy fújással, de az vajmi kis súllyal esett a latba. No meg az is, hogy csak az ő jelenlétében töröltünk, máskor kétszeres erővel trombitáltunk. Utoljára 1945 végén láttam. Hogy a kör bezáruljon, itt, a sántelen megállójánál. Szerzetes-tanár, a karján egy menyecskevel. Később kilépett a rendből, áttért és megnősült.

De vissza a hentesüzlethez. Gimnazista-inas mivoltom biztosította még húsjegyes időkben is a bőséges húsadagokat. Különösen, minthogy a hatósági személyek még különvágás erejéig is igénybe vették szerény képességeinket. Ha a negyedik kép jobb oldalán elhelyezkedő két cserepes tetőt megpillantom, mely az óbudai „öreg” temető kis kápolnáját fedi, eszembe jut az első császármeteszésem.

A katonaság odarendelt a kápolnához. Az egyik hentesfiút meg engem, a segédjét. Utasítottak, hogy vágjunk le egy marhát. Amint elővezették a katonák a kápolnából, láttuk, hogy a tehén ellés előtt áll. Tiltakoztunk. Még két hét, és meglesz a kisborjú. Véték lenne az anyával együtt megölni. Nem hittek a diagnózisunknak,

vagy túl éhesek voltak, nem tudom. Mindenesetre a parancsot teljesítenünk kellett. Ekkor felvilant bennem valami. A belső részek bennünket illetnek, fizetségképpen.

— Laci — súgtam a barátomnak —, a borjút tekintsük belső résznek.

Kétszer sem kellett mondanom, azonnal megértett. Különben is szemvillanással tudtunk beszélni egymással.

A következő percekben sor került a szerencsétlen állat kivégzésére. A katonák azonban nem engedték letaglózni, hanem célzástudományukat kívánták fitogtatni. Ez úgy történt, hogy velünk megfogatták két oldalról a tehén szarvait, és ők megcélozták a homlokát. Ha eltalálják, akkor a te-

5

6

7

hén múlik ki, ha nem, akkor esetleg mi, mert a golyó gellert kaphat, vagy a tehén kiteheti magát a kezünkbe, és nekünk ront. E sorok is bizonyítják, hogy szerencsénk volt.

Amikor a tehén összerogyott, és a bőrét lenyűztük, hozzákezdünk a feldarabolásához. A belső részeket a magunkkal hozott taligába gyűjtöttük, majd a még méhben mozgó borjúhoz értünk. Madzaggal lekotottuk a méhnyakat, és kiemeltük a méhet *in toto*, vagyis egészben. Hanyag mozdulattal borjútól a többi belső rész közé dobtuk, majd szélesebben feldaraboltuk a tehenet, és elnyargaltunk a taligával. Otthon azután sor kerülhetett a háború végén, a hűsmentes napok kellős közepén a legfinomabb és tulajdonképpen az eredeti bécsi szelet elkészítésére: a még meg sem született, de már szőrös borjú húsból. Igaz ugyan, hogy hozzá, körteként mazsolát etünk, mert más nem volt, de mindegy, így is nagyon finomnak találtuk a bécsi szeletet, nem utolsósorban az intuitíven elvégzett császármettszés

eredményeképpen. Műtétünk igazi értékét csak évek múlva, a szülészet tanulásakor ismertem fel.

*

A kápolna előtt mély árok, melynek vize a Bécsi út alatt az Óbudai Fehérvő Gyárba folyt. Akár Kisfaludyval is mondhatnám: ott, ahol én nevelkedtem egy dombról egy patak folyt. A patak vize a gyárat már erősen klóros állapotban hagyta el. Büzlött is a környék eléggé. Különben a gyáron belül és közvetlenül előtte forrásvíz csörgedezett, így tehát még akkor sem szomjaztunk, amikor a város vízszolgáltatása megszűnt.

A patika sarkán telefonfülke: gyakorlati fizikai képességeink próbaköve. Nem tudom már, ki jött rá, azt sem, hogy mi erre a magyarázat: ha gombostűvel átszúrtuk a vezetéket, és a gombostűt a készülék fém részéhez érintettük, ingyen telefonálhattunk. Persze nem volt kinek, de ha már nem kellett fizetni, akkor felhívtunk boldog-boldogtalant.

A villamos vezetékek alatt én kerékpározom az olvasóval szemközt. Noha csak a szemben levő házhoz kellett a mögöttem fekvő trafikból mennem, ahová édesapám „király” cigarettáért ugrasztott el, de minthogy alkalmam volt erre a célra a barátom kerékpárját kölcsönözöm, nem tehettem meg gyalog ilyen „nagy” távolságot! Bár az is lehet, hogy a Vörösvári úton továbbkerékpároztam. Mindegy. Most vegyük úgy, mert úgyis el kell érniük a Flórián teret, a Tavasz utca elejét (ötös kép.) A képen az „óbudai korzó” a Flórián térről a Polgár utca sarka felől. Szorosan csatlakozik ehhez a hatodik kép, mely a Tavasz utcából (vagyis az ötödik kép közepén kiálló, leeresztett redőnyű bolttól jobbra) nyíló Kálvin utca elejét mutatja. Végül a hetedik kép: a Polgár tér a Zboray patikával. Az időben az egyetlen patika, amelyik fiókkal rendelkezett a Margitszigeten. Ajtajában szinte látom Bányai Zsiga bácsit, a Jávát megjárt patikust, akivel a gyerekek számtalan tréfát űztek.

A patika kitárt faajtaján nyílás, melyen át északa bevette a receptet, és kiadta a gyógyszert. Egyszer két 16 éves fiú csengetett be éjfél táján. Zsiga megérdeklődte a retessen át, mit óhajtanak.

— Elnézést a zavarásért. De nagy bajban vagyunk. Kifogyott a motorkerékpárból a benzin. Benzinkutat nem találunk, de még reggelig haza kell érniük, mert drága jó szüleink várnak.

Zsiga bácsinak megesett a szíve rajtuk:
— Van valami edényük? — érdeklődött.
— Igen — mondták a fiúk. — Tessék csak kinyúlni érte!

Zsiga álmos is lévén, gyanútlan is, kidugta kezét a részen s megmarkolta az edényt. Az pedig nem volt más mint egy ötliteres befőttes üveg. A fiúk kérték:

— Tessék egy pillanatra tartani, mindjárt jövünk!

Ez a mindjárt sokáig tartott. Zsiga keze már tíz

perc múlva belegéberedett a tartásba, mert a széles üveget a keskeny részen át nem tudta behúzni, leejteni pedig nem akarta, mert akkor az akkorát durran, hogy a szomszédok robbanásnak vélhetik. Mikor fél óra múlva a fiúk pokoli röheje végre a füléig jutott, mégis csak rákényszerült, hogy elengedje az üveget, mely millió darabra tört.

Más alkalommal, ez évenként többször is előfordult, éjfélkor becsengettek hozzá, és amikor kiszólt a lyukon, hogy mit akarnak, akkor megkérdezték:

— Zsiga bácsi, nem felejtett el a piócákra vezetni? —, s elrohantak.
Szép idők voltak, amikor a patikusnak még erre is gondja volt!

*

Ugyanannak a háztömbnek az ellen oldalán lakott Krúdy, de erről az illetékesek már sokat írtak. A kép jobb sarkán, a Polgár tér mellett, kezdődött a Tanuló utca s folytatása a Mókus utca, a

híres Kéhli kocsmával. Idejöttünk 1944 áprilisában a 3. érettségit letenni. T. i. az írás- és szóbeli után az írásbelit. Emlékszem, mint bukott meg ezen K. Z., ma az egyik vállalat vezető főmérnöke. A helyet lehet, hogy azóta emléktáblával jelölték meg. De, ha az illetékesek nem emlékeznek rá, készséggel szolgálok felvilágosítással.

A képen már nem látható a Tomascsek-cukrászda, ahonnan édesapám sokszor érkezett haza finom krémekkel felpakoltan a hajnali órákban, amikor már a Társaskör (a Bródy vendéglő mögött) is bezárta kapuit. Mások meg friss malacsülttel engesztelt meg a hajnali ébresztésért. Az emberek a környéken nemcsak ismerték Krúdy szokásait, de éltek is az ő életét. Apám hajnali költögetései mégsem okoztak zavart későbbi fejlődésében. Sőt, mikor a szülészekhez északa többször is felébresztettek, már rutinom volt az elalvásban. Csak már akkor, sajnos, nem volt, aki ébresztőként friss házi disznótortát tartott volna az orrom alá.

Tahin Gyula felvétele

